

266. zenbakia

• Urria 2026 •

pulunpe

Anue, Atetz, Basaburua, Imotz, Lantz, Odieta eta Ultzamako aldizkaria

Ikasi

(Geratzen dena - Ione Gorostarzu. Elkar, 2026)

Amak eguzkia hartzea zuen gustuko
eta *rebistak* irakurtzea
denbora uzten bazioten sukaldeak,
baratzeak, ukuiluak,
haurrek

izebak ematen zion astero *Lecturas*
berak irakurri ostean
amak ahal zuenean *Pronto* erosten
zuen
ez dakit ondoren izebari ematen zion
soinekoak, mantsioak, amodioak
bereaz hain bestelakoa zen mundu bat
amaren eskuetan zabalik

aldizkariak bazuten atal bat irakurleen
bizipenekin
maitasun kontuak, tragediak eta
sekretuak
hiru orrialde oso, argazkirik gabe

eskolarik gabeko aldi luzeetan
lehen astean oporretarako hartutako
liburu guztiak
irakurri ostean
ziurrenik erredakzioko kazetari batek
idatzitako
istorio horiek
izaten ziren nire literatura

Zuek ikasi esaten zigun amak
eguzki galdatan traktorearen gurdian
belarretara bidean
gu bezala ez ibiltzeko

eta ez dakit amari obeditzeko
edo beraiek bezala ez ibiltzeko
ikasi, ikasi genuen

hain modu bestelakoan gabiltzan
hori jada
ez dakit.

Hautatu

3 hedabide

Komunitate
Helburu
Proiektu
Hizkuntza
Eskualde

bera

pulunpe

ARGITARATZAILEA AMETZA KULTUR ELKARTEA

PULUNPE SAREA

Euskara Zerbitzua, Gurutze, Patxi, Goizargi, Inma, Izaskun, Irantzu, Virginia, Josu, Arantxa, Maika, Itziar, Facebooken parte hartzen duzuenak, banatzaileak, etab... Barka lezaiguzue, aipatu ez zaituztegunok.

EMAILA

pulunpe@ametza.eus

ZENBAKI HONETAKO KOLABORATZAILEAK

Sareeko taldekideez gain, Txurdan, Denok Bat Elkarte, Cederna Garalur eta Patxi Irurzun.

KOORDINATZAILEAK

Garazi Zabaleta eta Itziar Perez.

TIRADA

1.700 ale.

INPRIMATEGIA

Gertu.

MAKETAZIOA

Zas Komunikazioa.

AZALEKO ARGAZKIA

Palestina Plaza izendatu dute Aizarozko herriko plaza. Herritarrek bidalitako argazkia.

LEGE GORDAILUA

NA 721/93

Inprimategira urriaren 8an bidalia.

AURKIBIDEA

04

Gaurko gaia. *Axeri eta Kirkirrio, Igoako kilikiak*

07

Ingurumena. *Liztor beltza*

08

Kronika. *Denok Bat jubilatuen elkarte*

10

Albisteak.

16

Elkarrizketa. *Oier Garbisu, belardi loratuak*

20

Aspaldiko kontuak. *Miguel Mari Iriarte, Itsasoko maistrua (III)*

24

Zer irakurri. *Ultzamako liburutegia*

26

Ardo freskoa. *Toponimiaz zerbait*

28

Ekimenak. *Ultzama Kantuz*

30

Berezia. *"Odio el verano"*

31

Kolaborazioa. *Cederna Garalur*

32

Omenaldia. *Lanzko maistrari bertsoa*

34

Jaiotzak, ezkontzak eta heriotzak. *Abuztua*

Igoarrek kilikiak egin dituzte herrirako, auzolanean

Axeri eta Kirkirrio ditugu Igoako kiliki berriak eta hiru uda behar izan dira egiteko. Itxoiteak bereziki luzea egin zaie herriko umeei, baina emaitza ederra izan da. Aurtengo pestetan, irailaren 5ean, atera dira lehenengo aldiz. Alaia eta Sarai Etayo Oronoz ahizpek kontatu digute prozesu osoa

Igoak baditu bere kilikiak. Axeri eta Kirkirrio dute izena eta herritarrek egin dituzte, auzolanean: "Herritar asko aritu dira, ez dugu kopuru zehatza. Normalean Josune, ni edo biak egoten ginen eta, gero, Sarai eta gure adineko edozein, inguruan zebilela, laguntzen jartzen ziren. Baita amatxiak eta asteburuetan etortzen den herritarren bat ere. Gu ikusi eta esku bat botatzen zuten. Agian prozesu osoan ez, baina egunen batean edo bestean lagundu duten asko dira", azaldu digu Alaia Etayok. Berak Arte Ederrak ikasi zituen eta Josune Mariezkurrenarekin batera gidatu dute prozesua.

Idea bera, herritarren elkartrukeaz jaio zen, Alaia Etayo: "Herriko emakumeak hilabeteen behin elkartzen dira ostatuan, bazkaltzeko. Hor garatu zen ideia, kilikiak tailer moduan eta denon artean egitea partehartze prozesu polita izanen litzatekeela pentsatu genuen". Herriko umeak ez dira atzean gelditu, azken finean bereziki beraizendako egin dituzte, Sarai Etayo: "Umeak erabat ari ziren kilikiekin eta erraldoiekin jolasean. Pestetan Orokietako erraldoiak ekartzen hasi ginen eta kilikiak falta zirenen ideia sortu zen".

Axeri eta Kirkirrio

Haurrek beraiek ere Kilikiak egiteko prozesuan lagundu dute tarteka, baina, gainera, haiek aukeratu dituzte pertsonaiak, Alaia Etayo: "Hasi baino lehen diseinua ere erabaki behar zen. Pertsonak izanzen ziren,

animaliak edo zer. Umeek erabaki zuten animaliak izanzen zirela eta ideiak botatzen hasi ziren: elefantea, hartza,... baina gurean ohi-koagoak ziren animaliak nahiago genituen, hemengo oihanetakoak. Azkenean axeri bat eta oilar bat egitea erabaki zen".

Baina edozein pertsonaiak historia bat ere behar du, eta, Axerik eta Kirkirriok badute berea. Irati Marrikorenak eman dio forma eta larak, Alaia Etayoren alabak, irakurtzen lagundu zuen kilikien aurkezpenean, hemen duzue ipuinaren zati bat: "(...) Igoara igotzea gustatzen zaion animalia bat badago, Axeri izenekoa, maltzurkerietara, noski. Horregatik, Igoako abereek eta animaliek bilera egin zuten herriko perratokiko ondoko gelatxoan. Beraien helburua, herriko abereak eta

Eskaiola. Sarai Etayo eta Josune Mariezkurrena

“

Alaia Etayo:

Agian prozesu osoan ez, baina egunen batean edo bestean lagundu duten (herritar) asko dira

”

animaliak arriskuaren jakitun izatea eta bide batez Axeri izutzea. (...) Azkar agertu zen bolondres bat, Kirkirrio. Herrian dagoen oilar bakarra (...)" Kirkirrioren kasuan, gainera, izenak ere badu bere historia, hau ere Igoan oinarrituta, Alaia Etayok kontatu digu: "Hemen bazen gizon bat horrela deitzen zutena, kirkirrio, gu txikiak gineneko garaietakoa. Lasarte zuen abizena baina ez naiz izenaz oroitzen. Oilar batendako izen polita da eta horrela jarri genion, bere omenez".

Hiru uda

Baina historian aurreratu gara. Goazen prozesu honen hasierara. Etayo ahizpek oso ongi gogoratzen dute kilikiak egiten hasi zireneko garaia. Alaiak zerbait bazekien, baina sare sozialetako tutorialekin osatu zuten behar zuten informazioa. Sarai: "Atzera begiratzuz, lehenengo uda hoberena izan zen. Ondoren ama izan nintzen eta hurrengoetan gutxiago egin ahal izan dut. Hasiera

horretan abenturak izan genituen buztinarekin: pisuarekin erortzen zitzaigun, momentu batean burua deformatu zitzaigun, beste batean muturra erori zitzaigun, drama une asko izan genituen (irriak). Baina poliki-poliki itxura hartzen joan ziren eta azkenean ez zitzaigun hainbeste kostatu". Izan ere, diseinua buztinean egin behar da lehenengo, ondoren, eskaiolarekin inguratu, moldeak ateratzeko, eta, azkenik, kartoia eta paperarekin bete. Bukatzeko, pieza guztiak elkartu: "Hurrengo pausua eskaoilarena izan zen eta dibertigarria izan zen, eskaiolaz beterik amaitu genuen burutik hasita oinetaraino. Oroitzapen politikak ditugu. Hori lehenengo udan egin genuen, hurrengo udan kartoiarekin paperez bete zituzten, moldeak ateratzeko. Eta, azkenean, uda honetan, pieza guztiak elkartu eta margotu ditugu".

Alaia Etayok hasiera horretako optimismoaz irri egiten du: "Hasi ginenean lehenengo udan bukatuko genuela pentsatu genuen (irriak). Gero, urtean zehar, negua pasa zen eta uda iritsi zen berriro ere.

Kirkirriori jantzia egiten

Bukatzen saiatu nahi genuen baina (hurrengo pausuak) uste genuena baino gehiago kostatu zitzaigun, lagun gutxiago ere ginen, Josune eta Sarai ama berriak ziren... haiek ere izan ziren lanean, baina tarte-ka titia ematen eta umeak besoe-tan negarrez zituztela (irriak). Hori amaituta ikusi genuen margotzeko denborarik ez genuela eta horrega-

“

Sarai Etayo:
Dibertigarria izan zen, eskaiolaz beterik amaitu genuen burutik hasita oinetaraino. Oroitzapen politikak ditugu

”

tik hirugarren udara arte luzatuko genuela erabaki genuen. Aurten bai ala bai bukatu behar genituela esan genuen (irriak), lotu, inprimazioa eman eta margotzea besterik ez zen gelditzen". Hori uste zuten, baina, jakina, Axerik eta Kirkirriok beren tamainako jantziak behar zituzten, horretarako josten edeki zekiten bi herritarren laguntza jaso dute: "Vivi Jimenezek (*Hamaruk* poltsoak) eta Olga Ancinek lagundu dute. Laguntza behar genuenean hartu eta etxera eramaten zuten, momentuan bertan han josi eta ekartzen ziguten".

Korrikan lehenengo aldiz

Esan bezala, aurtengo pestetan, larunbatarekin, atera dira lehenengo aldiz, Alaia Etayo: "Pestak baino aste bat lehenago besterik ez genituen amaitu, eta hasieran ez genekien ezta nork eramanen zituen ere. Gazteren bat nahi genuen baina larunbatean 11:30ean atera behar genituen eta agian parranda asko eginda ez ziren ordurako etorriko. Azkenean bi boluntario agertu ziren eta egin zuten". Aingeru Etayo Sarai eta Alaiaren anaiak eraman zuten Axeri eta Itziar Arregik Kirkirrio.

Alaia Etayo Axeri kilikia margotzen

“

Sarai Etayo:
Umeekin lasterka
ibili ziren, oso
gustura. (Kilikiek)
Bizitasun handia
ematen dute

”

Eta haien lasterketak girotzeko, Ana Nagore gaiteroak lagundu zituen.

Emaitzak harridura eragin zuela uste dute, Sarai Etayok azaldu digunez: “Jendea emaitzaz harrituta zegoen. Nik uste dut puxikekin egiten diren horietakoak izanen zirela uste zutela, etxean egiten ditugun horietakoak (irriak) eta harrituta gelditu ziren oso politak direlako eta hartu genuen lana ere aitortzen ziguten”. Eta haurrek ilusioz hartu zituzten: “Umeekin lasterka ibili ziren eta super gustura. Bizitasun handia ematen dute momentu horietan. Hemengo haurrek prozesu guztia bizi izan dute, eta gogotsu zeuden, hiru urteak luzeak egin zaizkie (irriak). Baina azkenean atera dira eta pozik daude. Txikienei ere, beldurra zutenei, ongi etorri zaie sartzen eta ateratzen ikusi dituztelako. Beldur hori kendu zaie”. Pesten ondoren Axeri eta Kirkirrio atsedena hartzen ari dira, eta herrian oraindik ez dakite noiz aterako diren berriro. Ihoteak aipatu dira, baina hori eguraldiaren arabera izanen da. Hori bai, Orokietako erraldoiak etortzen diren bezala, kilikiak Orokietara joanen dira bertako pestetan, Alaia: “Hori zen plana hasieratik, baina azkenean hiru urtez itxaroten izan ditugu! (irriak). Hurrengo urteko Orokietako pestetan aterako dira, nahi badute eta oraindik gogoia badute behintzat! (irriak)”.

▲ Axeri eta kirkirrio probatan

Orokietako erraldoiek, bost urte

Orokietako konpartsak bost urte bete ditu, lehenengo erraldoia egin zutenetik. Jon Sarasola Elduayen gazteak kontatu digu: “Herriarentzat ilusioa, ordezkaritza eta biziberritze proiektu bat jaio zen”. Konpartsa bi erraldoiez osatua dago, Ola eta Orokietako bi herriar irudikatzen dituzte: “Aizkora eta alkandora zuriz jantzita doan erraldoia Xerrari deitzen da eta atorrak jantzitakoa, Joantro. Orokietako eta Olako bizilagunen arteko batasuna irudikatzen dute”. Joantro Eskuartean Imageneria Festiva tailerrean egin zuten, beira fibrarekin eta Xerrari Sarasolak egin zuen etxean, aitarekin, polietanurozko espumarekin eta eskaiolarekin”.

Erleen mehatxu nagusietakoa bihurtu den espezie inbaditzailea

Urteak dira liztor beltzaren inguruan kezka handia zabaltzen hasi zela Europan. Batik bat erlauntzak erasotzeagatik eta erleak akabatzeagatik egin da ezagun 'liztor asiar' gisa deitu izan dena, eta arazo bihurtu da gurean, ez baitu ia harrapakaririk hemen

Espezie inbaditzaile askorekin gertatu bezala, uste da Asiatik Europara zetorren merkantzien itsasontzi batean iritsi zela liztor beltza, 2005ean. Adituek diotenez, Txinatik iritsitako itsasontzia Bordeleko portura iritsi zen, eta handik hasi zen Europara zabaltzen liztor beltza. Bost bat urte beranduago, 2010ean, iberiar penintsulara iritsi zela.

Baina, zein dira liztor beltzaren ezaugarri nagusiak, eta zertan desberdintzen da bertako liztorretik? Izenak dioen bezala, gorputzaren kolore beltzagatik da ezaguna liztor espezie hau, eta tamaina handia du: 30 milimetro inguru neurtzera iritsi daiteke. Alderaketa bat egiteko, bertako erle arrunta baino hiru aldiz handiagoa da liztor beltza, baina bertako liztortzarra –*vespa crabro*–

baino zertxobait txikiagoa. Liztor erregina urtebete inguru bizi daiteke.

Liztor beltzari aurre egiteko, ezin bestekoa da bere bizitza zikloari ongi erreparatzea: azarotik urtarri- lera hibernatu egiten dute; otsailetik maiatzera, erregina esnatu eta habia egiten du; ekainean, erregina eta langileak bigarren habirako kokaleku bila hasten dira; uztailean eta abuztuan erreginak arrautzak erruten ditu; eta irailetik urrira habia handitzen da. Ziklo horri segituz, velutinari kontra egiteko tranpak otsailetik maiatzera bitartean jartzea komeni da, asko zabaldu aurretik mozteko.

Liztor beltzek erlauntza bat topatuz gero triskantza handia egin dezakete, izan ere, liztor bakoitzak eguneko 50 erle hil ditzake, populazioa arris-

“

Espezie inbaditzaile kezkarria bihurtu da Europan liztor beltza

”

kuan jarritz. Azken urteetan espezie inbaditzaile kezkarritzat jotzen da liztor beltza Europar Batasunean, hainbat programa eta plan diseinatu dituzte aurre egiteko, baina errealtatea da liztor beltzak hegoalderantz zabaltzen segitzen duela, urtean 100 kilometroko erritmoan. Erleak kalte- tzearekin batera, bertako ekosiste- ma osoak jartzen dituzte arriskuan liztor beltzek.

Zer egin liztor beltzaren habiak ikusten badituz?

Espezie inbaditzaile honen presen- tzia hiri edo herrigunean sumatuz gero, garrantzitsua da lehenbailehen dagokion udalean abisua ematea. Mendian edo herriguneetatik kanpo, berriz, Nafarroako Gobernuak jarri- tako ondoko zenbakira deitu behar da: 848 42 66 98. Agintariek eskatu dute larrialdi zerbitzuetara ziztada edo erasoetan soilik deitzeko, kasu larriagoetan.

▲ *Vespa Velutina*

Azpeitira txangoa eta Auza-Beuntza ibilaldia

Irailean egindakoak kontatuko dizkizuegu kronika honetan. Azpeitira egin dugu oraingoan txangoa, herria eta trenaren museoa bisitatuz, besteak beste. Hilabeteko ibilaldiari dagokionez, berriz, Auza eta Beuntza artean ibili gara

Irailaren 24an, asteartean, txango bikaina egin genuen **Azpeitiko Alde Zaharrera**, egun osoko plan borobila izan genuen Urola ibaiaren altzoan. Bi gidaren laguntzari esker, herri honek ezkutatzen duen Erdi Aroko hirigintza, leinu nobleen istorioak eta ondare arkitektoniko aberatsa bertatik bertara ezagutu ahal izan genituen.

Hasiera bikaina: Plaza Nagusia eta astearteko azoka

Gure eguna herriko bihotzean hasi genuen: **Plaza Nagusia**. Asteartea izanda, plaza bizi-bizi topatu genuen, **asteroko azokari esker**. Bertako produktuen koloreek, usainek eta herri-tarren joan-etorriek giro paregabea sortzen zuten Udaletxe dotorearen aurrean.

Gero, ohitura dugunez, bisitarako **bi taldetan banatu ginen, bata euskaraz, bestea erdaraz**. Txandakako sistema erabiliz, denok ikusi ahal izan genituen herriko altxor nagusiak.

Erdi Aroko hirigintza eta jauntxoaren etxeak

Ibilbidean barna, gidariak Azpeitiko hirigintzaren jatorria azaldu zigun. Alde Zaharrak **Erdi Aroko arben-dol(almendra)-formako oinplano berezia** kontserbatzen du, hiru kale nagusien inguruan antolatuta (**Erdikale, Elizkale eta Enparan kalea**). Kale hauek karrika estu eta perpendikularren bidez lotzen dira.

Hiribilduaren egitura honek Erdi Aroko **Ahaide Nagusien eta leinu**

Plaza txikian lehengo udaletxea atarian

nobleen boterea islatzen du. Itsasoz haraindiko merkataritzari eta errege-erreginen zerbitzuei esker aberastutako jauntxo famatuaren oinetxe eta jauregi ugari ikusi genituen:

Enparan Jauregia: Ahaide Nagusien leinu boteretsuaren dorretxe zahar-raren gainean eraikia. Erdiko zati gotikoa (XVI. mendekoa) eta alboetako hegal barroko dorreak ditu, Loiolatarrekin lotura estua izan zuen

familiaren erakusgarri.

Antxieta Jauregia: Errege-erregina Katolikoen musikaria izan zen Juan de Antxietaaren etxea. Mudejar estiloko fatxada ikusgarria du, Gipuzkoako bitxienetako bat.

Basozabal Etxea (Etxe Beltza): XIV-XV. mendeetako herriko etxe zahar-renetakoa, bere fatxada gotiko ilu-nagatik ezaguna.

Lehen izandako San Agustin elizan, bazkaltzen

Ibilbide honen barruan, **Plaza Txikia ikusi genuen**, aipatutako hiru karrikak biltzen diren gunea eta antzinako udaletxea duena.

Soreasuko San Sebastian Parrokia

Beste taldeak, herriko tenplu nagusia bisitatu zuen bitartean: **Soreasuko San Sebastian parrokia**. Bere tamaina eta arkitektura monumentalak txundituta utzi gintuen. Gidariaren esanak adi-adi entzun genituen elizaren atarian eta barnean, kapera eta leinu boteretsuen altxor historikoak ezagutu genituen.

Zerbait oso aipagarria erakutsi zigun: **elizako bataio-harri historikoa**. Altxor handia da herriarentzat, **bertan bataiatu baitzuten Loiolako San Inazio**. Geroago, gainera, relikia gisa gorde zen harri hori babesteko gainean eraiki zioten marmolezko eta kofre itxurako estalki ederra.

Talde bat elizatik ateratzen eta bestea sartzen, atarian elkartu ginen eta **urreko arkupe dotoreak aprobetxatu genituen txangoko talde argazki nagusia ateratzeko**.

Bazkaria Sanagustinen

Bisita kultural eta historiko mamitsu honen ondoren, talde biak berriro Plaza Nagusian elkartu ginen. Handik pauso gutxitara zegoen gure hurrengo geltokia: **Sanagustin kulturgunea**.

“Denek Bat” egin zuten Izarpeko bazkarian ▲

Lehen izandako San Agustin eliza zaharrean, gaur egun espazio berritu eta berezia dena, mahaiaren inguruan eseri ginen indarrak berritzeko. Giro ederrean bazkaldu genuen, goizean ikusitako eta ikasitako guztia komentatuz.

Arratsaldeko bidaia denboran barrena: Trenaren Museoa

Indarrak berritu ondoren, txangoari amaiera bikaina emateko, **Burdinbi-dearen Euskal Museora** joan ginen. Urolako trenaren antzinako geltoki eta lantegietan kokatutako museo honekin erabat gozatu genuen arratsaldean.

Euskadiko trenbidearen historia gertutik ezagutu genuen eta bertako tren eta bagoi zaharberrituen aurrean talde argazki polit batekin borobildu genuen Azpeitian igarotako astearte gogoangarri hau.

Tren museoan arratsalde pasa ▲

Mendi ibilaldiari dagokionez, hilabete honetako Auza-Beuntza izan zen, irailaren 24an. Beti bezala bi taldetan antolaturik, batzuk ibilaldi luzeagoarekin, goiz-goizetik abiatu ziren, Larraintzar, Beuntza-Larrea, Beuntza, Suarbe eta Auzako mendietatik barna beren ibilbidea burutuz, eta nahiz itzaletik ibili, izerdia ere bota zuten.

Ibilaldiaren luzera, ba ia 10 kilometrokoa, 280 metroko gora-behera positiboarekin eta bestea 15 kilometrokoa, 530 metroko gora-behera positiboarekin.

Gero bazkaltzera, Izarpeko jatetxera joan ziren, bi taldeak elkarrekin ohitura dutenez, bidean utzitako indarrak berreskuratuz.

Azken kronikan aipatutako ekintzetara taldeak sortzeko adina jendek eman du izena eta urrian denak hasiko dute ikasturte berria. Yoga, Gimnasia, Chi Kung eta Mus txapelketa. Ongi joan dadila!!

Urriko txangoa Elizondoko ferietara izanen dugu eta mendi ibilaldia Irunberri, Arangoiti eta arroileko inguruak ikustera joango gara. Hortaz hurrengo kronikan idatziko dugu. Bitartean osasuntsu egotea opa dizuegu.

Denok Bat

Denok Bat
Jubilatu Elkartea

Txuri Ollo goldaraztarra eta BDZko beste bi kide, Palestinaren aldeko margoketengatik epaituak

Irailaren 21ean Iruñeko epaitegietan deklaratzera deituak izan ziren BDZ -Boikota, Desinbertsioa eta Zigorrak- taldeko hiru kide, tartean Txuri Ollo, Esan Erran irratiko kolaboratzaile goldaraztarra. 2025eko martxoan atxilotuak izan ziren Palestinaren aldeko ekintzaileak, eta sei hilabeteko espetxe zigorra jaso dute, nahiz eta fiskaltzak urtebetekoa eskatzen zuen. Epaiketa egunean, herritar ugari elkartu ziren Iruñeko Epaitegiaren atarian 'Genozidioa salatzea ez da delitua' lelopean, ekintzaileak babesteko.

Iruñeko San Frantzisko plazako komunetan eta San Saturnino elizaren kanpoko paretan batean Palestinaren aldeko eta Israel egiten ari den genozidioa salatzeko

margoketak egiteagatik izan dira epaituak ekintzaileak. BDZtik gogorarazi dute pintaketa horiek garbitzeak 405 euroko kostua besterik ez duela izan administrazioarentzat. "Badirudi garrantzitsuagoa dela gure zenbait paretak garbi mantentzea Israelen Palestinan egiten duen garbiketa etnikoa gelditzea baino. Paretak garbitu ditzakegu, baina hildakoak inork ez ditu berpiztuko", zioen epaiketa eta gero. Zigorren desproporzionaltasuna salatu dute ekintzaileek, baita instituzioen hipokresia eta genozidioarekin duten konplizitatea ere. BDZko kideek onartu egin dute margoketak egin izana, baina botere gehiegikeriak salatzeke desobedientzia zibilaren aldeko defentsa egin dute.

Aizarozko plaza 'Palestina plaza' izendatu dute

Palestinar herriarekin elkartasuna adierazteko ekimena egin zuten irailaren 12an Aizarotzen, eta herriko plazari 'Palestina plaza' izena jarri zioten. Eguerdiko 12:00etan elkartu ziren plazan herritarrek, eta erreko harriak

batu eta mugitu zituzten, plazan Palestinako mapa marrazteko. Olibondo baten landaketa ere egin zuten, eta eguerdian, bermuta izan zuten, palestinar musikaz eta pintxo solidarioz lagunduta.

Arraitz-Orkineko saihesbidea onartu dute

Herritarren urteetako eskakizunari erantzuna emanez, Nafarroako Gobernuak Lurralde Kohesiorako Departamenduak azkenean onartu du trafikoa herritik pasatzea ekiditeko saihesbidea. NA-4230 errepidearen saihesbideak kilometro bateko luzera izanen du, eta bi biribilgune eta Zaldazain erreka gainetik igarotzeko zubi bat ere eraikiko da. Guztira, lanak 5,88 milioi euroko kostua izanen duela aurreikusi du Nafarroako Gobernuak, eta inguruko herriak eremuko poligono industrialarekin konektatzea ere ahalbidetuko duela jakinarazi du.

Oihanzabal eskolako inguratzailearen lanak amaitu dituzte

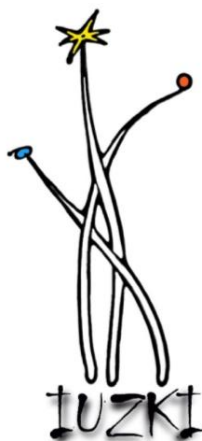
Basaburuko Oihanzabal eskolako inguratzailearen lanak amaitu dira eta Udalak jakinarazi duenez %67 murriztuko da berokuntza eskaria. Izan ere, eraikinak A motako energia-kualifikazioa lortu du lanei esker. Oihanzabal eskola egur-galdara bidez berotzen da eta orain arte, 40 urte dituen eraikinak zituen energia-galeren ondorioz, galdara egunero elikatu behar zen, baita neguko asteburuetan ere, gutxieneko tenperatura mantentzeko. Isolamendu berriarekin, astelehenetik ostiralera galdara kargatzea nahikoa izatea aurreikusten du Udalak: "Eguraren erabilera optimizatuko da, erregai kontsu-

moa murriztuko da eta berokuntzarekin lottako mantentze- eta logistika lanak nabarmen gutxituko dira".

Obrak 303.958,34 euroko inbertsio osoa izan du, Basaburuko Udalak finantzatuta eta, aldi berean, EH Bilduk Nafarroako 2026ko Aurrekontu Orokorretan aurkeztutako 250.000 euroko zuzenketa baten bidez. Lanak uztailetik irailera bitartean egin dira, eskola-jardueraren ohiko garapena oztopatu gabe. Monente Arquitectura S.L.P. enpresak egin ditu proiektua eta obra zuzendaritza, eta Abilita Construcciones y Rehabilitaciones S.L. enpresa arduratu da lanak gauzatzeaz.

- **PSIKOTERAPIA**
- **ORIENTAZIO PSIKOLOGIKOA**
- **ARAZOAK KONPONTZERA**
- BIDERATUTAKO TERAPIA**
- LABUR ETA ESTRATEGIKOA**

- **PSICOTERAPIA**
- **ORIENTACIÓN PSICOLÓGICA**
- **TERAPIA BREVE Y ESTRATÉGICA**
- ENFOCADA A SOLUCIÓN DE**
- PROBLEMAS**

luzkipisiko@hotmail.com

Ane Buitrón (N-02107)

637 18 60 27

Nafarroako Gobernuarekin eskola garraioaren inguruko akordioa lortu dute Basaburuko gurasoek

Eskola garraioan ezarritako aldaketekin kexu ziren Basaburuko gurasoak, batez ere lgoatik eskolara zihoan taxi lerroa kentzearen aurka baitzeuden. Hezkuntzak jarritako autobusari uko egin diote ikasturte hasieratik eta umeak autoz eraman dituzte, baina azkenean akordiora iritsi dira Nafarroako Gobernuarekin.

Igoako taxi lerroa berriz martxan jartzerik ez dute lortu, baina bai, ordea, datorren ikasturtean berreskuratze-ko Nafarroako Gobernuaren konpromisoa. Hitzarmenean jasota dagoenez, Igoako eta Arrarasko ikasleei zuzendutako taxi lerroa izanen da 2027-28 ikasturtean ezarriko dutena. Gainera, Hezkuntzak hitza eman du

otsailean, eskola ibilbideak errebisatzen direnean, zonaldeko ordezkariekin batera egingen dutela lan.

Gurasoek salatzen zutenez, autobusa lgoara igotzeak bidea asko luzatzen zuen ikasle guztiendako, eta gainera, autobusez egiteko bidea ez zitzaien segurua iruditzen. Ziotenez, "ezinezko puzzle bat zen, zenbait ikasleri eskolatik kontrarako bidea egitea behartzen baitzien". Basaburuko Guraso Elkartearekin hainbat bilera egin eta gero sinatu du Luis Calatayud Hezkuntza Zerbitzuen zuzendariak akordioa, hain zuzen, irailaren 9an Hezkuntza Departamenduaren atarian Basaburuko eta Garraioak gurasoek egindako protestaren ondotik.

Zorionak Zorionak!

Zoriondu zure laguna
Pulunpen!
pulunpe@gmail.com

Zorionak Amalur!

deceuninck

Elegant **ThermoFibra** Infinity

Uf (W/m²k) **0,85**

JASANGARRIAK ETA EFIZIENTEAK

ENERGIA AURREZTEA

**SEGURTASUNA ETA
SENDOTASUNA**

ERABATEKO ISOLAMENDUA

Erosketaz harago: tiketean agertzen ez diren zaintzak

Erosketa baten atzean ikusten ez dena

EDUKI BABESTUA

Nafarroako Mendialdeko saltoki eta zerbitzuak gure herrien eguneroko bizitzaren parte dira. Egunez egun konfiantzazkoak bilakatzen diren elkartzeko eta elkarri laguntzeko guneak dira, herriak bizirik mantentzen eta pertsonak beren lurraldearekin duten lotura indartzen laguntzen dutenak.

Cederna Garalurrek RuralNav proiektuaren baitan sustatutako *Zaintzen duten dendak* kanpainak askotan oharkabean pasatzen den errealitate horretan jartzen du fokua. Horretarako, lanbidea pertsonenganako hurbiltasunetik ulertzeko modu bera partekatzen duten Nafarroako Mendialdeko hainbat lurraldetako saltokien testigantzak jaso ditu.

Saltzea baino askoz gehiago

Izan ere, zer esan nahi du zaintzak gertuko merkataritzarentzat?

Produktu bat saltzea lanaren zati bat baino ez dela. Beste zatiak jendea-ri entzun, lagundu eta ezagutzearekin du zerikusia. Ez betebeharrak profesio-nala delako, hurbiltasuna eguneroko bizitzaren parte delako baizik.

Kanpainan parte hartzen duten saltokietako batzuk proiektu gazteak dira eta beste batzuk, ordea, urteak daramatzate herriko hainbat belau-naldira laguntzen. Guztietan behin eta berriz errepikatzen den ideia bat ager-tzen da: giza harremanak apalategie-tan dauden produktuak bezain ga-rrantzitsuak dira.

Konfiantzak aldea marka dezakeenean

Istorio hunkigarrienetako bat familia baten kezkarekin hasi zen. Bakarrik bizi zen pertsona batek ez zion tele-fonoari erantzuten, ezta txirrinari ere, eta beldurra gero eta handiagoa zen: «Oso kezkatuta deitu zidaten, bakarrik

bizi zen pertsona batek ez ziolako telefonoari erantzuten, ezta txirrina-ri ere. Atea irekitzea lortu nuen eta konortetik gabe aurkitu nuen, lurrean. Zorionez, osasun arreta garaiz jaso ahal izan zuen. Jendea-ri lagundu ahal izateak ematen didan poza da gehien betetzen nauen gauzetako bat». Hala oroitarazi du burdindegiko saltzaileak.

Ezohiko egoerak dira, bai. Baina lagungarriak dira saltokiak herri baten konfiantza sarearen parte dire-la ulertzeko.

«Zein polita den, larritasun une batean, norbaitek bere itxaropenik handienak zugar jartzea. Ez dut inoiz ahaztuko etxean erori ondoren deitu zigun pertsona bat, ezta lotarako bo-tikak hartzen hogeitaz urte baino gehia-go eman ondoren, hilabete batzuen buruan, medikamentuak utz zitzan lortu genuen beste bat ere. Egun, oraindik ere, bisitan etortzen zaigu», dio botikariak.

Dena aldatzen duten keinu txikiak

Istorio deigarri bakoitzaren atzean errealitate ohikoago bat dago: egune-ro bezeroak zaintzen dituzten saltokiak, haien egoerak ezagutzen dituztenak

«Produktu bat saltzea lanaren zati bat baino ez da. Beste zatiak jendea-ri entzun, lagundu eta ezagutzearekin du zerikusia»

«Saltoki txikietara joatea, batzuetan pertsonak elkar-tzeko, hitz egiteko eta une atsegin bat pasatzeko duten asteko momentu bakarra da»

eta erosketa batetik harago doazen harremanak bizirik mantentzen di-tuztenak.

Mugitzeko zailtasunak dituen per-sona baten sukaldaraino erosketa bat eramatea. Mugitu ezin direnei eskariak hurbiltzea. Minutu batzuk eskaintzea telefono mugikor batek nola funtzio-natzen duen azaltzeko. Egoera bako-i-tzera egokitzea, azken finean. Eta malgutasun hori gure konfiantzazko eta hurbileko saltokiek soilik eskaini dezakete.

«Berdin dagokizu erosketa bat be-zeroaren sukaldara eramatea edo te-lefono mugikorrarekin laguntzea».

«Adineko pertsona batek hala behar badu, esaten digun lekuan utziko diogu erosketa».

Gauza txikiak direla pentsa daiteke. Baina beharra duenarentzat alde han-dia da.

Entzutea ere zaintzea da

Dendariak dira beren herrietako egu-neroko errealitatea hobekien ezagutzen dutenak. Jendea astero ikusten dute. Haien errutinak ezagutzen dituzte. Zerbait aldatzen denean nabaritzen dute: «Pertsona batzuek hitz egiteko beharra dute, nola dauden kontatu edo beren kezkak partekatzeko. Herriak astero bisitatzen dituzunean, haien errutinak ezagutzen bukatzen duzu, eta zerbait aldatzen denean ere suma-tzen duzu. Batzuetan norbaitek babe-sa behar duela edo memoriak huts egiten diola sumatzen duzu, eta dis-krezio handiz senideei komentatzen diezu, badakizulako lagundu dezake-tela», kontatu du merkataria ibiltari batek. «Bakarrik bizi direnak astean behin baino gehiagotan pasatzen dira, eta gurekin hitz egiteak poza ematen die. Eta poz hori elkarrekikoa da», gehitu du botikariak.

Herria bizirik mantentzen duten espazioak

Nafarroako Mendialdeko herri asko-tan dendara, burdindegira, farmazia-ra, azokara edo edozein saltoki txiki-tara egindako bisita, bisita soil bat baino askoz gehiago bihurtzen da: «Batzuetan pertsonak elkartzeko, hitz egiteko eta une atsegin bat pasatzeko duten asteko momentu bakarra da».

Horregatik, landa eremuko merka-taritzaz ari garenean, komunitateaz ere ari gara. Pertsonak haien izenez ezagutzen dituzten lekuez. Konfiantza sortzen duten espazioez. Herriak leku

'Zaintzen duten dendak' kanpainan, saltoki txikietako dendarien testigantzak bildu dituzte. CEDERNA GARALUR

biziak eta abegikorrak izaten segi dezaten laguntzen duten negozioez.

Azkenean, kanpainan zehar bildutako istorio guztiek gauza bat partekatzen dute: saltoki bat pertsonen bizitzaren parte dela jakiteak ematen duen poza. Urte luzez irauten duen harremanak sortzea, auzokideen konfiantza lortzea eta laguntza, konpainia edo, besterik gabe, elkarrizketa behar denean, bertara joateko leku bilakatzea. Dendari ibiltari batek honela laburbildu zuen: «Saririk handiena itzultzea eta zure zain daudela ikustea da».

Zaintzen duten dendak, zaintzen diren herriak

Zaintzen duten dendak kanpainak Nafarroako Mendialdeko saltokien zaintza eta hurbiltasunari buruzko benetako istorioak ikusarazten ditu, Andoni Martin Torrecillas eta Nahia Cordon Terez Cederna Garalurreko eta Nafarroako Landa Merkataritza Dinamizatze Zerbitzuko teknikarien laguntzarekin. Istorio guztiak ezagutu nahi dituenak Interneten dituzte eskura, Cederna Garalur elkartearen webgunean: www.cederna.eus.

Zaintzen duten dendak izeneko kanpaina hau Nafarroako Gobernuak Lurralde Kohesiorako Departamentuak finantzaturako RuralNav lankidetzaren proiektuaren parte da. Kanpaina honetan hauek lagundu dute: Arturo arropa denda (Bera); Maite harategia (Betelu); Urdiain botika (Urdiain); Hernandorena burdindegia (Leitza); Pixuke (Elizondo); Idoate okindegia (Idoate); Echeverría arrandegia (Zangoza); Reparazea fruta denda (Agoitz); Farmacia del Árbol (Zangoza) eta Gallo autozerbitzua (Zangoza).

Nafarroako bigarren belardi loraturik onena, Muskitzen

Muskizko Oier Garbisu Alberdiren belardietako bat saritua izan da Nafarroako Belardi Loratuen Txapelketan. Ingurumen kudeaketarako Nafarroako Gobernuko enpresa publikoa den *Orekanek* antolatzen du lehiaketa, belardi hauek biodibertsitaterako duten garrantzia azpimarratzeko

Lehenengo saria Artzibarko Luis-mi Montoyak irabazi du, eta Imotza etorri zaigu bigarrena, esan bezala, Muskizko Oier Garbisu Alberdiren (53) eskutik. Loratuak abeltzaintza estentsiboarekin zuzenean loturik dauden zelaia izaten dira eta hain justu latxa ardiak ditu Artzibarren Montoyak eta Burgete arrazako behorrek Garbisuk, Muskitzen. Soro hauek karbonoa gordetzen, lurren higadura murrizten, eta ura biltzen dute, suten prebentzioan ere lagunduz. Horregatik, lehiaketa aurretik, sega belardi loratuendako dirulaguntza berria sortu zen 2024an, NPbaren bitartez (erderaz, PAC).

Oier Garbisuk dirulaguntza ezagutzen zuen, baina lehenengo aldiz aurkeztu da lehiaketara, aurrekoan ez baitzen enteratu: "Silvia Zabalez (Lantzen bizi den *Orekaneko* langileak) deitu zidan eta esan zidan mesedez aurkezteko, nire soroa oso ona zelako". Bigarrena gelditu da. Artzibarkoak borda eta balio erantsia duten beste gauza batzuk zituen baina landaredia aldetik berdintsu omen ziren. Aita Muskizkoa baina ama bizkaitarra zuen Garbisuk: "Aita, *Martineko* semea, injeniero lanean ari zen A-8 errepidea egiten, Berriz amaren herritik pasatzen dena. Horrela ezagutu ziren gurasoak. Ezkondu eta hiru seme-alaba izan zituzten eta 8 edo 9 urte nituela etorri ginen Muskitza. *Martinekora* lehenengo eta ondoren *Errandoneara*". Errandonean jarraitzen du.

Lehiaketa aurretik, sega belardien dirulaguntza lerroa ere jarri zuten martxan.

Oso dirulaguntza berezia da, norberak joan behar baitu ikustera eta loreak kontatzera eta apuntatzera. Hori egite hutsarekin bakarrik asko ikasten da. Dirulaguntzak zuk zeuk lan hori egitera behartzen zaitu eta orduan ikasi egiten da. Ez gara ohar-tzen baina udaberria hasten denean bat-batean loreak agertzen dira, lehenengo horiak, gero zuriak, gero moreak eta kolore guztietakoak. Ez diogu garrantzirik ematen baina aberastasun izugarria dago. Behin konturatzen zarela zaintzeko gogoak ere ematen ditu. Lehenago ez nion kasurik egiten. Gainera soro hau malda batean dago, udan berehala lehortzen da eta ez du sekula belar asko eman. Beti iruditu zait oso soro tristea eta orain beste modu batean begiratzen dut (irriak).

Ez zenekien zerbait ikasi duzu, beraz?

Gauza asko ikasi ditut, bai. Nekazal injenieritza teknikoak ikasi nuen eta ikasgairen batean gerora hemen ezagutu ditudan landare asko ikasi genituen. Baina asko ahaztuta neuzkan. Dirulaguntza atera zenean eta apuntatu nintzenean lehenbiziko gauza ikastaro txiki bat egin behar zen eta hemen egin zen, nire soroan. Inguruko nekazariak eta abeltzainak etorri ziren, Sakanatik, Ultzamatik eta ingurutik. Lehenbizi parte teoriko bat eskaini ziguten eta gero soroa behatzen hasi ginen. Momentu horretan ni ere harrituta gelditu nintzen: soroan ez gara sekula makurtzen baina begiratzen hasi ordu-

▲ Oier Garbisuren soroa, loratua, ikastaroaren egunean

ko orkideak, menta, oroiloreak (*no-meolvides*, erderaz) landare pila bat ikusten dira, jardina bat ematen zuen. Ez zara ohartzen begiratzen hasten zaren arte, eta oso polita izan zen.

Behorak dituzu eta, esan zenidan bezala, haiek dute merituen zati handi bat, ezta? Azalduko diguzu?

Soro hau horrelakoa da ez dudalako ereiten, ekologikoan nagoelako eta, beraz, ez dudalako ongarritzen. Ongarriak erabiliko banitu belar produktiboenak aurrera eginen lukete eta beste lore eta landare asko estali eginen lituzkete. Bestetik, behorrek bazkatzearekin haziak barratzen dituzte. Behorrez aparte, gutxienez urtean behin belarra ebaki behar da eta nik ebaki egiten dut bolak egiteko eta gelditzen diren hondarrak eta sasiak desbrozatu egiten ditut, pixka bat zaindu behar da, beraz. Baina behorren meritua ere bada, noski.

Noiztik eta zenbat behor dituzu?

Duela 15 bat urte jarri nituen. Lehenago esne behiak genituen baina gurasoak jubilatzen behar ziren eta kendu genituen. Inbertsio handiak egin behar ziren jarraitzeko. Zerbait mantentzeagatik baina lan gutxiagorekin, behorak jarri nituen. Oso pozik nago, azendarik politena da eta gustura aritzen naiz.

Zergatik esan duzu azendarik politena dela? Zergatik iruditzen zaizu horrela?

Tratoan. Behiak gustatzen zaizkit baina orain behorak nahiago ditut. Kaso gehiago egiten dute eta mane-jatzeko gozoagoak dira, nik nahia-
go ditut. 28 ditut, kontuan izanda behorak, zaldiak, orain jaiotakoak... osotara 28 buru. Eta 12 txekor. Ez naiz aspertzten.

Zuretzako zer da abeltzaintza es-tentsiboa?

Abeltzaintza, hasteko, haragi iturri bat da. Orain tontokeri asko dago beganismoarekin... sentitzen dut (irriak). Abeltzaintza estentsiboko haragia edozein soja transgenikoa baino naturalagoa, osasungarriagoa, jasangarriagoa da, eta, gainera, ikaragarri goxoa. Gu bizi garen toki hauetan, maldak aprobetxatzeko, mendiak garbitzeko, eta gauza askotarako ezinbestekoa da. Orain sute arrisku handia dugula, garai batean azienda asko zegoen eta mendiak garbi-garbi mantentzen ziren. Hori dena galtzen ari da eta mantendu beharra dagoela uste dut. Zaila da horretaz bizitzea, nik kanpoan egiten dut lan, Irurtzungo fabrika batean, eta hau denborapasa da, baina denborapasa izateaz gain bizigarri bat ere bada niretzat. Polita da, gustura egiten dudana eta beharrezkoa.

Jubilatzen naizenean ez dakit semeek zer egingen duten baina nik ahal dudana bitartean segituko dut. Semeek ez baldin badute segitu nahi, norbaiti pasa nahiko nioke. Inguru hauetan aziendak ikultuetan daude, behitegi handietan, ez dira ateratzen, eta hori tristea da. Guk esne behiak genituenean eta negua ondoren kanpora ateratzen genituenean gustua ematen zuen saltoka hasten zirela ikusteak. Behorak ez ditut apenas sartzen eta gustua ematen du. Eta gainera gure paisajeari ekartzen dioten edertasuna. Horrela behar luke baina geroz eta gutxiago dago.

Lanbide izatea gustatuko litzaizuke?

Horretatik bizitzeko behar nituzke behor eta txekor gehiago, eta horretarako... oso ausarta izan behar da eta nik lana badut, lanik gabe geldituko banintz pentsatuko nuke, diru horrekin azienda erosi. Edozein gazte hasi nahi badu ere lehenbiziko inbertsioa oso handia da eta oso zaila da.

Administratibotik edo instituzioetatik gehiago lagundu beharko luke-te? Bestela, etorkizuna iluna da...

Etorkizuna iluna da inportanteena supermerkatuan bandeja beteta egotea delako eta horretarako modu errazagoak daude eta, horregatik, horrekin segituko dugu. Oso zaila da gauzak asko aldatzea. Nik ez dut ikusiko behinik behin. Mundua txor-roa dago eta igual petroleoa asko garestitzen bada sagarrak Zeelanda Berritik ekartzearena bukatuko da eta etxeokak jaten hasi beharko gara nahiz eta pikatuak edo itxusiak egon. Baina borondate politikoarengatik ez da izango, behararengatik izango da. Gauza batzuetan hasi dira esperimentatzen, (azienda 'suhiltzaileekin') soroak eta mendiak garbitzen...

Beramendiko pestak

Beramendiko pestetako mus txapelketan, Jesus Dorai, Jose Luis Juanena, Julia Sarasota, Feli Alvarez, Jose Ignacio Hualde eta Peio Ugarte

Etxalekuko pestak, abuztuaren 28ko afaria

Ana eta Carlos, Eltzaburuko sardinada prestatzen

Oihanzabalgo txikiak Eguneako Zentroko adinduekin, Le Chene filmaren aurkezpenean

Etxalekuko pestetan, semaforoaren kontrako lasterketa

Dantzak ikasten, Etxalekuko pestetan

Iraizozko bestak

Errekako harriak biltzen Aizarotzen

Palestina Plazako plaka jartzen

Palestina Plazako olibondoa, Aizarotzen

Errekako harriak bildu zituzten Palestina Plazan
Palestinako mapa osatzeko

Aizarozko plaza Palestina Plaza izendatu duten eguna

Miguel Mari Iriarte

“Itsasoko maistrua” (III)

Alkate 12 urte eta zinegotzi beste 4 urte

Aurreko zenbakian Miguel Mari irakasle aritutako ibilbide luze eta oparoaz ihardun genuen. Jubilatu artio beti Basaburuan segitu zuen. Oraingoan, beste eginkizun inportante batez arituko gara: udaleko gestioaz eta gora-beherez, alkate 12 urtez izan baitzen eta zinegotzi beste lauez

Basaburuan alkate, denbora luzez

Miguel Mari, nola izan zen zu udal lanetan haste kontu hori?

1979. urtean lehenbiziko udal hauteskundeak egin ziren. Hemengo jende talde bat udalean sartzeko ahaleginak egin arren, kanpoan gelditu omen ziren. Batzuk eskolako gurasoak ziren eta hurrengoetarako prestatzen hasi ziren. Haiekin bilduta 1983. urtean udalerako zerrenda

prestatzeko erabakia hartu zuten, eta ni zerrendaburu hautatu.

Basaburuko gaiak eta arazoak bakarrik tratatzea zen gure helburua.

Orduko udalaren egoera oso-oso desberdina zen. Imotz eta Basaburuan langile bakarra: Idazkaria. Zaila egiten zaigu denbora haiek ulertzea. Gure ideiak eta programak zuzenak, garbiak eta beharrezkoak ikusten genituen eta aurrera era-

mateko gogoz ginen. BASABURUKO TALDE BERRIA sortu genuen. Jendeak oso ongi erantzun zuen botoa emanez.

Hasieran oso gai gutxi genituen, baina berehala hasi ziren gai eta eginbehar berriak. Hasieran Alkatea Udaletxetik pasatzen zen, Idazkaria (Juantxo) oso jarria zegoen udaleko asuntoetan eta elkarrekin betetzen genituen.

Etxeke atarian, bere aztarnen bila etorri zen argentinarrarekin

Lan-arazoak: ardura berriak

Dena dela, kontu eta lan berriak laster hasi ziren

Bai, hala da. Berehala hasi ziren gai berriak sortzen. Nafar Gobernuak Ultzamalde osorako eskaintako zerbitzuak. Lehenbizikoa: OINARRIZKO GIZARTE ZERBITZUA. Hasieran ASISTENTA SOZIALA (Gizarte laguntzailea) eta hau lau-bost udalendako. Gerora, zerbitzu berriak gehituz joan zen eta maiz bilerak egiten genituen Larraintzarren.

Mediku berria hautatu. Ordura artio Txokolateroren etxean bizilekua eta Kontsultategia zituen Silvestre Baleztena zenak. Hau jubilatu eta mediku berria Imotz eta Basaburuko udalek aukeratu behar. Hor ezusteko ttiki bat jaso nuen gure taldean eragina izan zuena.

Arantxa Martinez behin-behinean mediku zegoena hautatu eta bere-tako etxea egokitu beharra zegoen. Eta, jakina, ondoren kontsultategia eta farmazia irekitzeko proposamena izan ondoren, tokia prestatu eta farmazialariarentzat etxebizitza egokitu, 1985ean edo 1986an izan zen.

Autobidea: Irurtzun Andoain:

Nahiz Basaburuko lurretatik ez pasatu, bileretan parte hartzea tokatu zitzaigun eta horrekin batera turismo programa Lekunberri aldean.

Lekunberriko kuartela zela eta,

Larraun eta Basaburuko udalena baitzen, hor ere franko ibili ginen.

Nekazari eguna ere antolatu genuen Lekunberrin eta esne behien lehiaketa.

Beste kontu gehiago ere erabaki ziren zure denboran.

Bai, beste batzuen artean, honako hauek:

-Kirol programak. Ultzamalderako eskupilota txapelketa. Basaburuak ere parte hartzen zuen eta laguntzaile printzipalak gartzarondarrak izan genituen.

-Emakumeentzako josteta ikastaroak.

-Nekazariendako hitzaldiak.

-Eta autobidearen aitzakian edo, hirigintza programa edo Normas Subsidiarias delakoak egin beharra. Honek, alde batetik, lan asko eta, bestetik, denbora luzea behar izan zuen.

Funtzionarioen etxebizitzaren eskubideaz eztabaidatzea eta erabakitzea ere guri tokatu zitzaigun.

1987an, Nafarroa guzian bezala, Kastro urbanoa berriro beharra izan zen eta 1990ean landa-lurreakoa.

Eta hor, atzenduxek ere izanen dituzu ba

Bai, bai, ekimen gehiago izan zen. Esate baterako, Lekunberriko eskola musika hona ere ekarri genuen. He-

rri guzietako ur deposituetan kloroa jartzea, Cederna-Garalurren sartzea, eta zabor edo zarama herriz herri biltzea, ordura artio herrika (nahi zuenak, alegia) egiten baitzen ahal bezala. Badakizu zein inportantea den hau? Eta abar, ez ditugu denak sartu beharko, ez zaizu iduritzen?

Miguel, denbora hartaz izanen duzu oroitzapen bereziren bat

Bai, bai, bat baino gehiago, hobere-na, Taldeko lagunekin izan harremana. Eta oso lagunduta gainera, aipatu dugun zatiketatzeko hortaz ahaztuta.

Oroitzapen bihurriagorik ere izanen duzu bada

Bai, horrelakorik ere izaten da. Okerrenak udal langile edo irakasle aukeratzea tokatzen zenean. Nik garbi neukan asuntza: alde aurretik baremo edo puntuazioa ezarri eta hari eutsi oso-osoan. Eta irakasleak hautatzeko Hezkuntza Departamentuak baremo bat egitea erabaki zuen gu ezertan sartu gabe. Horretaz kontatu dut zer bait.

Eta zer esan Eskola berrietan egin zizkiguten pintadez?

Baina denetan larrienak udaleko zinegotziren heriotzak dira. Eta nire agintaldietan hiru zinegotzi dira hil zirenak, karguan zeudenean, alegia. Bi, gazte zirenean, eta hirugarrena ere zahartu gabea.

Heriotza hauek asko markatzen dute bat, izugarri. Atzendu ezinak dira.

Eta honetan utziko ditugu Miguel Mariren hiru agintaldiko nahiak, eginak; nekeak eta aurrerabideak.

Eskerrik asko egin diguzun harre-ragatik, Miguel Mari.

▲ Aurtengo udan, eskola isolatzen ari dira. Zeinen handia gelditu zaigun eskola!!!

Miguel Mari ▲

OHARRAK:

Alkate, 1991-1995eko agintaldia izan zuen hirugarrena eta azkena.

1995eko hauteskundeetan nahiz Basaburuko Talde Berria botoetan aurrena izan, Alkate, Herri Batasuneko Benito Alberro Goñi izan zen Eusko Alkartasunako zinegotzi bakarrak honi eman baitzion botoa (Basaburuko Talde Berriak 3 zinegotzi, Herri Batasunak 3 zinegotzi eta Eusko Alkartasunak zinegotzi bat).

Gainera, 1995-1999 agintaldian, Basaburuko Talde Berrian bigarren postuan aurkeztu zen Miguel Mari, eta 1999-2003 agintaldian ez zen aurkeztu hauteskundeetan (Hori bai, B.T.Berrian segitu zuen laguntzen).

2003ko hauteskundeak, berriz ere, Basaburuko Talde Berriak irabazi zituen, honetan abertzaleen kandidatura legeaz kanpo utzi ondoren Espainiako agintaritzak. Agintaldi honetan ere ez zen aurkeztu Miguel Mari.

Txurdan

Hilak gogoan ditugu

Jose Luis Martikorena eta Juan Pedro Mariñelarena hil ziren hiru zinegotzietako bi ▲

Udal hauteskundeetara taldeka aurkeztu behar izaten da, talde politiko edo talde independenteak. Ondoren, emaitzen ariora, kide batzuek osotzen dute 7 lagunen udalbatza (Alkatea eta sei zinegotzi) Eta jakina, horrelakoetan, politikaz landa, batasun bat sortzen da, erlazio pertsonala. Zer esan horietakoren bat hiltzen denean sortzen den ezustez eta nahigabeaz? Ba, Basaburuan bi legegintzalditan izan genuen horrelako zoritxarrik. Hemen dituzue denak:

- Jose Luis Martikorena Lasarte, 1983/06/10ean hila (Basaburuko Talde Berrikoa 1983-1987 agintaldikoa)
- Bixente Legarra Iriarte, 1989-10-02an hila (Basaburuko Talde Berrikoa 1987-1991)
- Juan Pedro Mariñelarena Oiartzun, 1991-05-19an hila (Eusko Alkartasunakoa 1987-1991)

Denbora pasatuarren, ez ditugu ahaztuak, eta ez ditugu atzenduko! Gure memorian gelditu dira iltzatuak!

ELIZAZ BETI ARDURATU IZAN DA Eta bere ahalegina egin ere bai

Eliztar bezala, parte hartu duzu zure bizi guzian Itsasoko Parrokian. Eta batez ere hemengo apez eskasia etorri zenean.

Nahiz eta apez izateko bidea utzi pena handiz, eliztar izaten jarraitzen saiatu naiz. Hasieran hutsegiteak izan nituen, igandetan elizan irakurgaiak egiten nituen. Eta behar zuen guztietan laguntzen nuen apeza.

2007. urtean, bi apez etorri zitzaizkidan sendotza egin nahi zuten gazte talde bat prestatzeko eskatuz. Eskola garaitik ezagutzen nituen, Basaburukoak ziren. Gurasoen laguntza eta konfiantza osoa izan nuen. Izenik ez dut aipatuko baina batena ongi gogoan dut batez ere nire lanak prestatzen eman zidan laguntzagatik.

Basaburuan hiru talde prestatu nituen, Etxalekun bi talde; 2022an azkena.

Lehenbiziko jaunartzerako ere talde bat Berueten eta banaka beste bi edo hiru haur ere bai.

2012. urtean Andres Petrirena zenak (Itsasoko eta, beste herri batzuetako parrokoa) min hartu eta alde egin zuen. Apezik gabe geldituta, Artzipreste zenak deituta HITZAREN LITURGIA egitera konbidatu gintuzten zonaldeko seglar, laiko taldea. Bere laguntza izan genuen ikasi arte. Urte honetan, irailean, sei herritako arduradun etorri zen Jose Maria Aleman, Iruñean bizi zen, baina behar zenean zuzen eta garaiz etortzen zen. Niri laguntza eskatu zidan, elizkizunetan berak abesten ez zuelako. Horrela ibili nintzen berarekin, oso pozik eta elkar oso ongi hartuz. Mezarik ez zenean herriren batean, HITZAREN LITURGIA egiten jarraitu nuen. 2016ko urte hasieran alde egin zuen. Oso apez langilea, zintzoa, esanekoa izan zen.

Itsason egin izan ditut Ostegun Santuko Ordu Santua eta Ostiral Santuko gurutze-bidea.

Apezek eta eliz agintari guztiek, meza ematera etortzen direnak barne, beti oso ongi tratatu naute. Denekin oso eskerturik nago.

ETBko mezak.

-ETBk gure alderdian eman dituen mezetan ere askotan ikusi zaitut.

Bai, gure alderdian, nik dakidala, honako hauetan parte hartu nuen: Itsason, Joxe Mari apez zela, 3 meza, eta Oskotzen bi. Inaxio apez zela Golaraztik bi eta Latasatik hiru.

-Hitzaren liturgia aipatu duzu. Zertan datza liturgia hori?

Apezik ez zen tokietan, mezaren orde egin zen elizkizuna. Mezan bezalatsu da, eskaintza eta kontsagrazioa kenduta. Eta horretarako euskaldunondako Elizak badu liburu bat berezia, denok gauza bera egin dezagun. MINTZO ETA KANTU du izena liburu horrek.

Oharra

Berak kontatu dituenaz gain, seguru badituela beste lan asko eginak, adibidez, Itsasoko eta Udabe-Beramendiko Parrokietako Artxiboak osatu eta antolatze lanak, aipatu ere aipatu egin ez dituenak. Eta ez da nolanahiko lana, alajaina! Ordu askoko eta kontu handiz egin beharreko lana izan du.

Eta gehiago ez luzatzeko, honetan utziko dugu eliztar bezala egin dituen lanak.

MANTENTZE - LANAK · INSTALAZIOAK · KONPONKETAK · ARGİ PUBLIKOAK
PROYEKTUAK · AURREKONTUAK · BOLETINAK ETA ZIURTAGIRIAK

KARIKOLAR
ELEKTRIZITATEA

722 766 835

LIZASO · karikolaregoitz@gmail.com

Gazatik Abauntz kobazuloraino

Kontzertuak, erakusketak, klima aldaketari buruzko hitzaldi bat eta beste hainbat kontu izanen ditugu hilabete honetan Ostiral Kulturaletan. Horrez gain, liburu gomendioak ere badakarzkigu tarte honetara

Urriaren erdialdera arte, Gazako biztanleek oraindik ere bizi duten larrialdi-egoerari buruzko argazki-erakusketa bat egonen da ikusgai Larraintzarko Gizarte Etxean. Argazki gogorak dira, gordinak, baina herri palestinarrak pairatzen duen bidegabekeria ahaztua izan ez dadin eta gure elkartasuna piztuta mantentzeko balio dute. Argazkiekin batera, Israelgo estatuaren sorrera, edo historian zehar Palestinak jasan dituen erasoak eta kolonizazioa aipatzen dituzten hainbat panel ere aurki ditzakegu.

SUAREN AURREKO BIZITZA

Hilaren 19an beste erakusketa batek hartuko dio lekukoa, Sara Iraburu bertako artistaren lan batek hain zuzen. Dublinen Artea eta Diseinua ikasi duen Ilarregiko bizilagunaren

karrera bukaerako proiektua da "Suaren aurreko bizitza". Bere lanean Ultzamako emakume baten memoria historikoa berreskuratzen du artearen bidez, ilustrazioak, proiektzioak eta tresna digitalak erabiliz. "Suaren aurreko bizitzak" Mariaren istorioa kontatzen du.

Maria historian behin bakarrik agertzen da, bere epaiketaren erregistroan, sorginkeriagatik kondenatua eta sutan exekutatua. Bere ahotsa desagertu egin da, bere patua erabaki zuten gizonen hitzak besterik ez dira geratu ... Nola gogoratu ahanzturara kondenatua izan zena? Sara Iraburuk ikatza erabiltzen du bere sorkuntzetan, haren falta bizitzeko leku batean bihurtuz. Erakusketari urriaren 19tik 31ra egonen da ikusgai.

Eta hilaren 23an Mariak berak bere proiektuaz hitz egingen digu eta proiektzio bat ikusi ahal izango dugu.

EL MUDO KON VOZ ETA AMATI ABESBATZAREN KONZERTUAK

Hilabete honetan bi emanaldi izanen ditugu. Hilaren 9an bisita egingo digu *El Mudo con voz*-ek. Rocka eta kantautore-abestiak uztartzen dituen musika-proiektua da, euskaraz zein gaztelaniaz abestuz. Bere abestiak autogestiotik jaiotzen dira, eta gai pertsonalak, gizarte-kritika eta kaleko eguneroko errealitateak jorratzen dituzte. Bere bizkarrean autoeditatutako pare bat disko ditu eta bere musika taberna zein artoetan konpartitzen du, zuzenekoaren ezaugarri nagusiak gertutasuna eta informaltasuna izanik, gitarra eta ahots formatu biluzi baten alde egi-

nez. Zuzeneko hauetan, bere kantu propioez zein erreferentzia gisa izan dituen taldeen bertsioez gozatu daiteke. Proposamen zintzoa, zuzena eta artifiziorik gabekoa eskainiz, publikoarekin modu naturalean konektatzea bilatzen du. Kontzertua 19:00etan izanen da Ultzamako Gizarte Etxean.

Eta hilaren 16an bailarako AMATI abesbatzak beste emanaldi bat eskainiko digu, kasu honetan Donetztebeko MENDI abesbatzarekin batera. Kontzertua 20:00etan izanen da, Iraizozko elizan.

ABAUNTZEN INDUSKETAK ETA NAFARROAKO KLIMAREN ASTEA

Bi ordu lehenago, 18:00etan, Larraintzareko Gizarte Etxean, gaur egungo arazo handienetako bati buruzko proiektzioa ikusi ahal izango dugu: klima aldaketa. Bat egiten dugu Nafarroako Klimaren Astearekin, "Hope!" dokumentala proiektatuz. Pelikulak tokiko ekintzatik abiatuta etorkizun jasagarri baterako irtenbideak erakutsiko dizkigu.

Urriko programazioari amaiera emateko, hilaren 30ean hitzaldi interesgarria izanen da gure haranetako altxorrik handienetako bati buruz: Abaunzko kobazuloa. Bertan, indusketak egingen dira egun hauetan, eta, agian, gure iraganeko sekretu gehiago erakutsiko dizkigute. Hitzaldia Arraizko erabilera anitzeko aretoan izanen da, 19:00etan, eta indusketa horien lagin batzuk ere ikusi ahal izango ditugu.

LIBURU GOMENDIOA: "ZUHAITZAK ETA ARBOLAK EUSKAL HERRIAN"

Liburu enziklopediko hau liburutegian erosi berri dugu, eta bertan aurki ditzakegu, besteak beste: adituen artikulak (Markel Lizasoain, Ana V. Lasa, Iñaki Errekondo, Oskar Arana, Alvaro Aragon, Mikel Belasko, Sagrario Aleman, Ibon Telleria, Josue Susperregi, Mikel Leoz, Garbiñe Larrea, Nahia Gartzia, Iñaki Sanz-Azkue, Igone Etxebarria, Aintzane Erkizia eta Patxi Olabarria); 116 zuhaitz eta arbola espeziaren informazioa; bakoitzaren ezaugarriak, erabilerak, bitxikeriak, gaitzak eta izurriteak; 1.096 argazki, horien artean, Dani Blancok liburu honetarako propio ateratakoak; 100 ilustrazio, horien artean, Espe Latorrerenak; 86 mapa; Euskal Herriko 235 zuhaitz eta arbola aparten mapa; 5.000 hitzeko hiztegia; 500 erreferentziadun bibliografia.

Zure esku dago liburutegian (nahiz seguraski bi eskuak beharko dituzun, kilo pare bateko liburu delako).

 Patxi Irurzun

GOTELET-A
KENTZEA

FATXADAK
ZAHARBERRITZEA

IRAGAZGAITEA
(IMPERMEABILIZACIONES)

DAVID ELIZONDO PINTURAK

DEKORAZIO ETA INDUSTRIA PINTURA

KALITATEA
ETA
GARBITASUNA

AURREKONTUA
KONPROMEZURIK GABE

678623866

ZIAURRITZ · argapin@hotmail.com

Ihabengo hiru leku izen inportantex

Ardo frexkoa saila martxan jarri nuen bi helburu nituen, alde batetik euskararen inguruan eta gure alderdiko hizkeraz zerbait idatzi. Ez naiz aditua, baina bertako hizkeran hazia izateak bentaja bat ematen zidan, eta material franko banuen buruan erdi pilatua, eta gehiago, sakabanatua.

Bestaldetik, bigarren lerro bat, gure gizartean hizkuntzaren transmisioaz gertatzen ari dena aztertu, hizkuntza nazionalari eusteko egin diren ahaleginez gogoetatu eta kritika egin, eta ahal denean aterabideren bat azaldu (soziolinguistika zerbait, nahiz hone-tan ere ia analfabetoa izan).

Dena dela egoerak agintzen du eta larrialdian nago euskaldun bezala edo, hobeki esan, gaude aspaldi. Eta azkeneko bi urteetako ardo frexko guziak bigarren zer honetara lerratu direla ohartu naiz. Hainen da gure larrialdia larria!!!

Hala ere, gaur, aspaldiko partez, lehen lerroko zerbait ekarriko dut. Gaur hurbil-hurbileko toponimiaz, auzoko 2-3 toponimoz lau hitz.

Aurten bero zakarrak egiten ari da. Klima aldaketa omen, nik dudarik ez dut, gurean behintzat ezin argiagoa baita hori guzia.

Eta bero zakar hauei iskin egiteko, hor daude gure ugaldeak, gure erre-kak, eta igerilekuak.

1. PASARELA edo PASARRIETA?

Basaburua ugaldean, hor dugu Iha-ben eta Jauntsarasko mugan putzu eder bat jendearen gozamenerako. Aspaldi samarreko urte hauetan jende franko biltzen da bertan. Orain jendeak toki horri **Pasarelas** deitzen dio, erdarazko hitza. Noiz sortu eta hedatu ote da erdal leku-izen hori? Dudarik ez dut XX. mendean izan dela hori. Ez dut arrazoituko, gehiegi ez luzatzearren.

Lehenagotik zer izen ote zuen? Edo ez ote zuen izenik? Beharbada euskarazko toponimoa zen nagusi zena. Agian. Aztertu behar.

Eta leku-izen honetaz idazteko, lehen ikusi dudak dokumentazioa 1997an Nafar Gobernuak egin zuen lana da: *Nafarroako Toponimia eta Mapagintza*, Jimeno Jurio nafar historialari famatuaren gidaritzapean egindakoa. Eta bertan ez dator Pasarela leku izena. Jimeno Jurioren taldeak, 1893ko dokumentu batean **Pasarreta** opatu zuen eta 1915eko beste batean **Pasarrieta**. Eta adineko jendearen ahotik ere jaso zuten **Pasarrita** izena.

Eta ez dago asko pentsatu beharrik **Pasarrieta** beharko lukeela izen ofiziala eta horrelaxe dator Nafar Gobernuko liburu horretan. Gainera, ugaldean berezko haitz batzuek ahalbideratzen dute pasabidea. Ize-

na, izana eta orain berean dagoenak erakusten digu **Pasarrieta**-ren toki-izenaren benetakotasuna, egokitasuna eta hein batean, antzintasun onargarri bat.

Izen ofiziala, beraz, **Pasarrieta** da.

2. Eta IBAIA?

Ihabengo jendearen ahotik askotan entzuna nuen IBAIE (IBAIA) leku izena eta non ziren IBAlako alorrak eta soroak ere bai. Udaleko Katastroan ere askotan ikusia nuen izen hori. Eta IBAIA deitzen den lekua **pasarrietaren** alde batean dago, ukitzen.

Beharbada, "erreka" ondoan izatean, pentsa genezake nondik zertorren hitza, baina bertako hizkera jakitean ezinezkoa egiten zitzaidan. Gurean **Ibaia** hori ez zen **erreka** izaten ahal, gurean **ugaldea (1)** baita

Pasarrieta. Jendearendako harri edo haitz pasabidea ▲

rio caudal erdal izenaren ordaina. Jakina, liburuetatik-eta, ibaia rio dela ikasi ahal izan dugu, baina ez zen onargarria inola ere gurean, gure hizkeran ez baita hala. Gainera IBI, hau da, erdarazko *vadoren* ordaina dena, fonetikoki hain hurbila izatean IBAIArekin, ia seguru nintzen vado esanahi zuela gurean. Hala ere, etimologiak asmatzearen kontrakoa izan naizenez, agian euskal deituraz eta idatzi diren zenbait liburu negargarriez okiturik, beti nintzen sasi etimologisten kontrakoa eta ez nuen aztertu eta asmo handirik ere ez deus egiteko. Baina, gogoan izan nuen beti. Berrogeita hamar urtez.

Eta bide jakin edo ibilienetik jo zuen Jimeno Jurioren taldeak ere eta honela dio IBAIA lhabengo toponimoaz:

Observación: paraje en un meandro del río ibai 'rio'. Del vasco Ibai.

(Zozo handienok ere jakin beharko genukeena gertatu da hemen ere: lanik hoberenean ere hutsik ez aurkitzea ezinezkoa da; Imotz eta Basaburuko mapa horietaz ari naiz hemen)

Eta hala, XX. mendearen hondarrean Nafar Gobernuak Jimeno Jurioren gidaritzapean egin zen Nafarroako Toponimia irakurtzean askoz gehiago estimatu izan dut toponimiaren balioa eta kasu zerbait gehixeago egin ahal izan dut hemengo toponimoez. Eta zer esanik ez Imotz eta Basaburuko mapak Patxi Sarobek egin zituenean, zerbait laguntzen ibili bainintzen, leku izen kontuetan batez ere.

Eta zer esan, noizbait, Luis Mitxelenaren Apellidos Vascos liburu bikaina irakurri nuenean? Iruñeko liburu zaharren feria batean erosi nuen (1) eta izugarri gustatu zaidan liburua izan da hau, benetan estimatu izan dudana. Datuz betea, X. mendetik hona idatzi diren toponimo inportantenexkoenak datozela

Padre Moret karrikako kartela, Iruñean ▲

dirudi. Harrigarria. Eta zer esan egin dituen zehazte eta iradokizunez? Toponimian geroztik aurreratu izan da, baina oinarria Mitxelenak jarri zuen.

Eta azken liburu hau lagun, ikusi ahal nuen IBAI izenaz dakarrena:

Iruñeko seme eta Nafarroako lehen Kronikagile Jesuitak (XVI. mendea), Jose Maria Moret-ek, Ibai vado zela azaldu zuen bere garaian (2).

Hiztegia

Ugaldea: Herri batek duen erreka printzipala; erreka eta errekaetoak bertan amaitzen dira. Nafarroa ia guzian erabili izan da eta Nafarroako mugako Gipuzkoako zati batean ere bai. Aragoi aldean ere bai.

Zuberoan, aldiz Ugaitza errekaen izena da eta nago berezitasun berberak ez ote dituen.

Helburua: finalidad.

Aditua: entenditua, espezialista.

Soziolinguistika: zientzi bat: Gizartean hizkuntza nola den eta nola funtzionatzen duen erakusten duena.

Toponimia: leku izenen multzoa, toki izendegia.

3. ZUMAZU

Esana den bezala, bik hirugarrena ere zor omen du, eta esanen dugu N.T.eta M.n lhabengo toponimiaz dakarren izen zerrendan falta direla toki-izen franko dudarik gabe, gainerako herrietan bezala, baina, harrigarri xamarra egin zait lhabengo errota izena ez jarri izana. Izen inportantea izanik errota batena, faltan bota dut. lhabengo errota **Zumazu** du izena, hala ageri da gutxienez errota honi buruz nik ikusi ahal ditudan dokumentu guzietan, XVI. mendetik ia gaur eguneraino, eta ez dira gutxi! Izena ere ez da harrigarria, **Zumedia** izenarekin baitator IBAI dermiotik hasita ia lhabengo bentaraino den ugalde kontrako zelai hori.

Eta honekin ematen diot akabera gaurko ARDO FREXKOARI. Hau dugu gure ardo frexkoa, uda kiskalgarri honetan behar duguna eta ez erdal ozpin usteldua.

Txurdan

Iskin egin: saihestu.

Ahalbideratu: facilitar.

Antzintasuna: antigüedad.

Vado: pasabide bat, ugalde batean. Edo bide batean edo hiri bateko azera batean.

Etimologia: hitz bat nola sortu den erakusten duena. Hitz baten etorkia.

Etimologista: etimologiaz aditua dena.

Dermioa: término.

Zumedia: zumeak diren tokia.

Zumazu: zumeak aise hazten diren lekua.

Haztatu: gure aldean, beste esanahi batzuen artean acertar ere esan nahi du. Adiera hau ez dut hiztegian opatu.

Eztarriak dantzaz jartzeko ekimen parte-hartzailea

Kantatzen duen herria ez dela inoiz hilko diote batzuek, kantatzea terapeutikoa izan daitekeela besteek. Duela urtebete antolatu zuten Iraizozko bestetan lehenbiziko 'Ultzama Kantuz' ekimena, eta geroztik, eskualdeko beste txoko askotan ere elkartu dira herritar ugari kantatzera. Patxi Olaiz iraizoztarra ekimeneko kide da, eta azalpenak eman dizkigu

“ Oso parte-hartzailea izaten da Ultzama Kantuz ekimena, edozein herritar animatu daiteke kantatzera ”

Elkarrekin kantuan aritzeko elkar-tzean datza 'Ultzama Kantuz' ekimena, eta duela urtebete egin zuten lehenengo topaketa Iraizozko bestetan. “Beti izan dugu horrelako zerbait egiteko grina, badagoelako jendea kantatzea bai, baina koruen mundua hainbeste gustatzen ez zaiona”, adierazi du Olaizek. Ultzaman Amati korua martxan da aspalditik, eta taldeko asko elkartzen dira Kantuz saioetara. Baina, ekimen hau informalagoa da, nolabait. “Kantak musikaz laguntzeko taldetxo bat osatu genuen, kantak aukeratu, eta horrela hasi ginen”, gogoratu du.

Lehendabiziko Kantuz ekimenak ikaragarritzko arrakasta izan zuen, antolatzaileen harridurarako, eta ohartu ziren jende asko zegoela inguruan kantatzeko afizioa eta

gogoa zuena. “Iraizozko lehen saio harren ondotik, Whatsapp talde bat sortzea erabaki genuen, eta horrela suertatu zen maiatzaren hasieran Alkozko hurrengo hitzordua”, gaineratu du Olaizek. Urtebete eskaseko ibilbidean Ultzamako zenbait herritatik pasatu da Kantuz ekimena: Iraizotz, Alkotz, Arraitz eta Larraintzar. “Whatsapp taldean 60 lagunetik gora gaude, baina hitzordu guztietara ez gara denak joaten, aldatzen doa jendea. Hori bai, 30 bat lagun beti izaten gara”, dio.

Kantatuz harremanak egiteko aukera

Ekimeneko kideak adierazi duenez, Ultzamako jendeaz gain inguruko beste bailaratakoak ere gehidu dira 'Ultzama Kantuz' ekimenara:

Odietakoak, Atezkoak, Anuekoren bat... “Oso polita izaten da, kantatzeko elkartzen garen herriko jendea ere animatzen delako normalean, kantak ezagunak baitira, eta giro oso polita sortzen da”. Eta, parte-hartzaileen artean harremanak egiteko eta elkar ezagutzeko modu paregabea dela ere gaineratu du.

“Bagenekien hemengo herrietatik Iruñeko Kantuz ekimenara edo beste hainbat tokitara joaten zela jendea eta afizioa bazegoela, baina harrituta gelditu gara ekimenak izan duen arrakastarekin, ez genuen espero horrelako erantzunik”, dio Olaizek. Kantuz ekimenean parte hartzen duten kideek ez dute entsegurik egiten, eta ez dute zuzendaririk ere. “Honek ez du koruarekin zerikusirik, ez dugu zuzendaririk,

“ Ultzamako, Odietako, Atezko eta Anueko jendea elkartu da ekimenean ”

Herritarrek inplikatu

nahiz eta musikariok garen kanten zerrenda proposatzeaz eta taldea pixka bat gidatzeaz arduratzen garenak”, adierazi du. Bi akordeoilari, gitarra jole bat eta txirula jole bat elkartu dira taldean.

Kantei dagokionez, batik bat kanta herrikoiak eta tradizionalak kantatzen dituztela azaldu du iraizotzarrek, baina pixkanaka erreperitorioa berritzen eta kanta modernoagoak ere sartzen ari direla dio. “Betiko kantekin hasi ginen, baina jendeak ere proposamenak eiten ditu eta

horiek gehitzen ditugu, oso parte-hartzailea izaten da dena”. Gainera, Kantuz ekimena eginen duten herriaren arabera, egokitu egiten dute zerrenda. “Hurrengo Kantuza Lizasoko bestetan izanen da, eta hango patroiak dira San Simon eta San Judas, eta horregatik, kanta tradizional hori gehituko dugu erreperitoriora”, dio. Modu berean, Etxamendi eta Larramendiren ‘Otxagabia’ kantan Iraizotz 60. hamarkadan salgai egon zela kontatzen denez, hori ere kantatuko dute.

Ekimeneko kideak nabarmentzen duenez, orain arteko ibilbidean momentu oso politak izan dira, batez ere herrietako jendea modu inprobisatuan edo momentuan bertan haiekin kantatzera animatu denean. “Normalean taberna edo ostatu inguruan gelditzen gara, eta ez gara hortik mugitzen, musikariendako ekipo txiki bat ere muntatzen baitugu. Oso polita izaten da, bestetan, luntx baten bueltan kantatu izan dugu, eta ohartu gara herriko jende asko animatzen dela gurekin kantatzera, oso giro polita sortzen dela”. Kanten letrak liburuxka batean bilduta dituzte, eta egunean bertan banatzen dituzte partaideen artean, eta saioa bukatutakoan berri bildu.

Herrietatik eskatu egiten dute bestetan edo bestelako ekimenetan ‘Ultzama Kantuz’ han egin dadin, eta egitarauan sartzen dute normalean. “Orain arte elkartu, kantatu, pote bat hartu eta bakoitza bere aldetik joan gara, baina badugu gogoia denok elkartzeko bazkariren bat ere egiteko”, azaldu du Olaizek. Edozein herritarrek ekimenean parte hartzeko interesik balu, nahikoa du Olaizekin edo ekimeneko beste edozein kidearekin harremanetan jartzea eta whatsapp taldean sartzeko eskatzea.

Odio el verano

Alorrak elkortu,
Soroak zuritu,
Arbolak gorritu
Ta urak urritu

Ez naiz bertsolaria, ez naiz nekazaria, baina gure inguruei ttiki-ttikitatik begiratzea dut gustuko. Barne harra izaki. Eta aurtengo uda luzea eta mingarria egin zait, zinez. Maiatzeko bero zakar haiek gure laboreei ez zieten on askorik eginen, pikorra irinez motz eta zahiez naro? Eta hala bide da gertatu. Penintsulan %20 gutxiago bildu omen da. Berriz ere, beharrezko elikagaiak garestituko dira. Errusiatik eta Ukrainiatik ekarriko dute falta zaigun pikorra. Jakina, ekarriko dute ahal badute, zeren gure Europako buruak tematurik segitzen baitute Errusiak eta Ukrainiak gerran segi dezaten. Esperantza ederra dugu buru dugun Ursula von der Leyen eta horrelako buruekin. Horietako baten bat ba ote da salbatzeko modukoa?

Pikorra falta bakarrik ez, gerrara eraman nahi gaituzte inondik ahalean. Deabruak infernuaren azken hondoraino eramanez ahal ditu, arren!

Eta oraindik konturatu ez bazara ere, mendearen hasieran Europako nazio askotan soldadutza profesionala jarri zutenetik gauzak aldatzen ari dira urtetik urtera. Lituaniak 2015ean nahi eta nahiezko bihurtu zuen soldadu joatea; ondoren erreskadan etorri dira Suedia, Letonia eta Kroazia. Alemania eta Frantzia ere hor dabilta probak egiten. Gatazka, gerra, gerla, gudua ...; eta ez dut nik ikusten gerraren kontrako mugimendu ttikienik ere. Gazteriak gerrara joan nahi ote du? Beren lasaitasuna eta axolarik eza ikusirik hala lirudike.

Soroak zamaturik ikusten ditut, dena harmala bihurturik, eta leherturik eta arraildurik kasurik hoberenean. Zer dugu behar ataka honetatik ateratzeko?

Zerbait beharko dugu, egun langartsu anitz esate baterako, langarra egitea

erabat atzendu ez bazaio behintzat. Elurteak eta izotzak datorren neguan ongi etorriko lirake lurra goxatzeko eta harrotzeko.

Ia abuztuaren hasieran gorritu ziren **Axita** eta **Latasa-Irurtzango zintzurke** erkametz eta arte franko. Orain, irailaren bukaeran, gorritasuna hedatu da harizti eta pagadietara. Pinuak ihartzen ere ageri dira han eta hemen. Zer inportantzia ote du horrek guziak? Lehengo egun batean adiskide batek esana kontutan hartzen badugu, deus gutxi:

-Datorren urterako aire egokitua jarri behar dut.

-Eta gure landa eta oihanetan ere bai? -erantzun nion.

Ez zidan entendatu ere egin. Zer eginen diogul?

Zaharrek klima aldaketaren kontua ez dute ulertzen. Gazteek ez dira konturatu ere egin gerrara eraman nahi gaituztela, nahiz Europako jauntxoak egunero militar martxak jotzen ari diren. Sortuak?

Gerra gorrotatzen dut eta *Odio el verano*. Aurten abuztuan ikusi nituen pelikula bateko planoak eta errodateja egiten ari zirela lhabengo **Pasarrieta** eta **Ibaian** (1) *Odio el Verano* omen bere izena: 2024an izen berekoa eta arrakasta handiena izan zuen pelikularen bigarren partea bide da.

Gerrarik ez eta klima aldaketari topo. Baina nire adiskideak baino gehiago pentsa ezazu, irakurle.

(1) Ikus Ardo frexkoa.

Txurdan

Presidentea: Ursula gurea

Hiztegia

Hiztegi honetan hemen erabiltzen ditugun hitzak sartu ditut (gazteek horietako asko ez dakizkitez) letra etzanean jarri ditudan ezik, horiek ez baitira hemen ibiltzen.

Elkortu: gogortu.

Zahia: menudillo, salvado.

Elikagaia: alimento.

Pikorra: alea.

Arren: por favor.

Harmala: peña. Gehienez lur azpiko harrizko geruza trinkoa.

Arraildu: lehertu.

Langarra: lankarra (euri xehe-xehea).

Axita: Dos Hermanas pareko lekuaren izena.

Erkametz: haritz mota baten izena.

Artea: encina.

Ihartu: arbola hil.

Aire egokitua: Aire acondicionado.

Sortu: Batuan gortu gehiago erabiltzen da.

Esaldiak ikasi:

"hala bide da gertatu", "bigarren partea bide da": "*Nik ez dut ikusi, probatu, irakurri... baina hala da*" bezalako zerbait. Segurua da.

Omen eta **bide**, nahiz hurbilekoak izan bi gauza diferente dira. Basaburuan **omen** ibiltzen da beti, baina Ultzama-Odie-ta-Atetz-Esteribarren eta leku gehiagotan zaharrek behintzat bereizten dituzte. Bereizten ikastea on guke.

Zaintza arloko profesionalizazioa indartzeko urrats berriak Mendialdean

Mendialdean gizarte- eta osasun-arretaren arloan dauden beharrei erantzuteko urrats garrantzitsuak eman dira azken hilabeteetan, Gurutze Gorriarekin elkarlanean CP2 ziurtagiria lortzeko formakuntza eskualdera hurbiltzeko

Zaintzaren sektorean profesionalen beharra gero eta handiagoa da, eta formakuntza espezializatua sustatzea funtsezkoa da, besteak beste, **zerbitzuen jarraipena bermatzeko, sektorean lan egiteko aukerak handitzeko eta zaintza-arloan profesional kualifikatu gehiago izateko**. Mendialdean badago honen beharra.

Testuinguru horretan, udan aukera interesgarria sortu zen. Aurretik egindako lanketari esker, Gurutze Gorriak online eskaintzen duen CP2 titulua lortzeko formakuntza egiteko **aurrez aurreko laguntza-espazioak** antolatzeak aukera aztertu zen Mendialdean.

Formakuntza online izan arren, **espazio fisiko bat eskaintzearen hel-**

burua argia da: ikasleak elkartzeko, elkarrekin ikasteko, zalantzak partekatzeak eta elkarri laguntzeko toki bat izatea. Izan ere, formakuntza zorrotza da, eta taldean egiteak ikasketa-prozesua erraztu eta ikastaroa amaitzeko aukerak handitu ditzake.

Mendialde osoan espazio horiek eskaintzeko ahalegina egin da, eta **Leitzan (Mimukain eta Zaindun) eta Betelun (udalean)** aukera hori martxan jartzea lortu da. Leitzaldean 6 ikasle eta Betelu aldean 7 ikasle hausartu dira formakuntza egitera. Irailaren 14an hasi eta abenduaren 3ra arte iraungo du formakuntzak.

Ultzamaldean, ordea, oraingo deialdian ezin izan da aurrez aurreko espazioa antolatu. Ekimena oso epe

laburrean sortu zenez, denbora izan da oztopo nagusietako bat, bai antolaketa egiteko, bai informazioa interesdunei behar bezala helarazteko. Hala ere, ekimenak interesa piztu du: **22 lagunek adierazi dute formakuntzan parte hartzeko interesa**.

Horregatik, lanean jarraituko da aukera hau sendotzeko. Aurreikuspenen arabera, **otsaila-martxoa inguruan beste formakuntza-deialdi bat egitea** da asmoa. Oraingoan, denbora gehiagorekin, Ultzamaldean ere aukera behar bezala antolatu eta zabaltzeko aukera egongo dela espero da.

Informazio gehiago jaso nahi duten pertsonak gure sare sozialei adi egotea gomendatzen diegu. Zalan-tzarik izanez gero, Ultzamaldeako Berdintasun Teknikariarekin, Amaia Pazekin (948 30 53 53) edo gurekin harremanetan jar zaitezketek, Lide Huici (697 655 664), Mimukaiko Komunikazio Teknikaria.

Ekimen hau babestu eta bultzatu duten **kolaboratzaileak** hurrengoak izan dira: *Gurutze Gorria Nafarroa, Zaindu Leitzalde, Mimukai, Cederna-Garalur, LAGA Gizarte Zerbitzuak, Irurtzango Oinarrizko Gizarte Zerbitzuen Mankomunitatea, Ultzamaldeako Gizarte Zerbitzuen Mankomunitate, Beteluko udala*.

Pili Urriza irakaslearen oroimenex

Txipinkarrikan sortua
maistra ikasia,
zure lanbide lekuak
Aritzu, Egozkue eta Lantz.

Iruñaldean ere bai
azkeneko urteetan.
Bakazio handiko seinaleak
guztietan utzita.

Ikasgelan ta kanpoan
arront estimatua
errez iritsi zinen
gure bihotzetara.

Pazientziadun eta ona,
zuzena eta goxoa
balio handiko pertsona,
irakasle aparta.

Hain txikiak dugu egina
zure eskutik helduta
gure lehenbiziko hitza,
arkatzaz idatzita

Gizarte eta historia,
Hizkuntza, zenbakiak,
norberaren alde onak
kendu gabe, gehitzea

Ilargiaren aldiak,
errekak ta mendiak,
kirola, dantza, musika,
eskulan dotoreak.

Gure kultura maitatu
ta eraman aurrera;
bertzeak errespetatu,
onartu etorkina.

Bakoitzak ahal duena emanez
talde bat osatzea:
gure arteko harremanen
jostuna izan zara.

Zure ondoan, zure estalpean
modu atsegin hortan,
muga gabeko haur aldia
zuri esker lortuta.

Hainbeste eman diguzuna,
holako bizipenak,
mila oroitzapen kuttunak
daude gure barnean:

Zure letra ezin hobe
arbela berde hortan,
Eguberriko Belena
Maiatzako loreak...

...hainbertze ipuin eta esaldi
ahaztezinezkoak
ta zortziko bakoitza
zutaz mintzatuko da

Berriro jaio bagina
aukera izatekotan,
zurekin joango gineke
gure eskola zaharrera.

Han egongo zara beti:
guri deika,txaloka,....
..."goazen su ondora, segi
zerbait berri ikastera..."

Gure irakasle maitea,
Urriza Maria Pilar,
zure haurrak, lehen bezela,
betiko izango gara.

Zure ikaslek

Irratiarekin batera, elkarrizketak, kolaborazioak eta podcastak bueltan

Udako geldialdixoa eta gero, martxan da berriz ere Esan Erran irrati programazioa, eta eguneroko elkarrizketa, kolaborazio nahiz podcastek gure agerkari digitaleko lehen orrialdea hartu dute. Iraileko zenbait eduki dakartzizuegu atal honetara

Elkarrizketak

Ikasturte hasiera honetan egin ditugun elkarrizketen artean, eskualdeko AEK eta IKA euskaltegi-tako arduradunekin izandakoak nabarmenduko ditugu. Izan ere, matrikulazio kanpainan daude euskaltegiak, eta eskualdeko herri desberdinetan maila desberdinak

eskaintzeko lanean ari dira honez-kero. Badakizue, beti da garai ona euskara ikasten hasteko (edo se-gitzeko)!

AEK euskaltegia

IKA euskaltegia

Kolaborazioak

Ai, eta zer eginen genuke irrati-aren gure kolaboratzaile finen sarerik gabe... zinema gomendioak egiten segituko du aurten ere Jule Goñi erasoarrak, eta irailaren 17an ekarri zizkigun lehen bi telesailen gomendioak *Spoiler Alert!* kolaborazioa: *The four seasons* eta *Gatos callejeros*.

Horrez gain, aurtengo ikasturtean ere jo ta ke segituko dute Mikel Lakastak eta Eneko Iurramendi

'Tintok' Eztena eta badena kolaborazioarekin, beti bezala historia, bitxikeria eta xelebrekerik uztartuz. Txandaka goaz, eta iaz *Badena eta eztena* izena bazuen, aurten, berriz, *Eztena eta badena* izatera bueltatuko gara. Eta, ikasturteko lehen kolaborazioan zer ekarri ziguten? Bada, Jose Mari

Mutuberria bertsolari ultzamarren ingurukoak, Almandoz vs. Ultzama herrien arteko lehia, eta beste hamaika kontu. Ez galdu!

Spoiler Alert!

Eztena eta badena

Memoriaren txokoa

Ostiraletarako menua hauxe izanen da aurtengoan: *Memoriaren Txokoa* irratsaioa eta *Egun Ero Kantuz* txandakatzen joanen gara, iaz bezala, baina hori bai: hilabetero irratsaio bakoitzaren atal berri bana grabatuko dugu, eta atal zahar bana berreskuratu (birtziklatu, berrerrabili,

berreskuratu... nahi bezala). Hila-bete honetan, Basauriko 11k ekarri ditugu *Memoriaren Txokora*: Euskal Herriko eta nazioarteko abortu eskubidearen aldeko mugimenduan inflexio puntu garrantzitsu izan zen Basauriko hamaika emakumeen kasua. Gehiago jakin nahi baduzue, entzun ezazue podcasta!

Memoriaren Txokoa: Basauriko 11k

2026ko abuztua

2026ko abuztua edo agorrilean gure alderdian izan ziren jaiotza, ezkontza eta heriotzak:

Jaiotzak:

ODIETA Ziaurritz

Nahia Larretxea Montilla, abuztuaren 20an sortu zen **Toki Eder** etxean. Gurasoak: Jon eta Miren.

▲ Jon bere lehen alabarekin

Ezkontzak:

ULTZAMA Larraitzar

Juan Maria Rekalde Arretxea, Larraitzar-
tzarkoa, Iruñeko Maite Makaia Martine-
zekin ezkondu zen abuztuaren 15ean.
Larraitzarren bizi dira.

▲ Juan Mari eta Maite

Lizaso

Asier Nagore Bizkai eta Goreti Etxepare
Alberro abuztuaren lehenean ezkondu
ziren. Lizason bizi dira.

Lizasoko Amaia Ariztegi Barberena,
Etxeberrikoa, Tomas Laborra Larrau, Eli-
zondoko **Zelaienekoarekin** ezkondu zen
abuztuaren lehenean. Elizondon bizi dira.

“ Guraso berriei
zorionak ”

“ Mila-mila zorion ezkondu berriei ”

Heriotzak:

ODIETA Gendulain

Micaela Goldaratz Artze, **Martxoneko**
etxeakoandrea, abuztuaren 11n hil zen,
97 urtetan.

▲ Micaela Goldaratz

ULTZAMA Lizaso

Rosa Maria Latasa Urtasun, **Arotzaren**
etxeko etxeakoandrea, abuztuaren 14an
hil zen 83 urtetan.

▲ Rosa Maria

“ Beti izanen
zaituztegu
gogoan ”

ESAN ERRANEKO PROGRAMAZIO PROPIOA

- Astelehenetik ostegunera, 10:00etatik 11:00etara:
EGUN ERO magazina.
(13:30ean eta 20:00etan, errepikapena)
- Ostiraletan, 10:00etatik 11:00etara:
EGUN ERO KANTUZ eta **MEMORIAREN TXOKOA**
saioak, txandaka.
(13:30ean eta 20:00etan, errepikapena)
- Ostegunetan, 19:00etatik 20:00etara:
BROMA GUTXI.
(larunbatean 20:00etan, errepikapena)

PIZTU ESAN ERRAN!
FM-ko 107.9 edo
amezti.eus/irratia/zuzeneko

TXIMINIA GARBIKETA ETA KEDARRA KENTZEA

UDAZKEN-NEGUKO PREZIOA
105 + IVA

UDABERRI-UDAKO PREZIOA
85 + IVA

DESKONTU BEREZIAK TALDEEI
+5 TXIMINIA: 90€/TXIMINIAKO

DOAKO DESPLAZAMENDUA 35 KM ARTE

XABI ALONSO GARCÍA
PROFESIONALTASUNA, ZIURTAGIRIA ETA BERTAKOTASUNA

info@suarima.com - www.suarima.com
Bidaurreta, Etxauriko Bailara, Nafarroa
Txartel zenbakia: CIT-1878

Auzolanean euskara

sustraitik espaziora

Eskatu zure saskia
eta eman **%25**
Nafarroa erdi
eta hegoaldeko
euskalgintzari

errigora.eus

urriak 22 - azaroak 12

Saski beltza 60€

eko Saski berdea 65€

Saski gorria 75€

+ osagarria: **“euskararen haziak ereiten” egutegia 10€**

